

10-10-2019

DAILY ALTERATIONS OF BLOOD AND URINE SUGAR CONTENT IN PATIENTS OF DIFFERENT AGES WITH DIABETES MELLITUS

Sadbarkhan Abdukarimovna Mavlanova
Namangan state university

Follow this and additional works at: <https://uzjournals.edu.uz/namdu>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

Mavlanova, Sadbarkhan Abdukarimovna (2019) "DAILY ALTERATIONS OF BLOOD AND URINE SUGAR CONTENT IN PATIENTS OF DIFFERENT AGES WITH DIABETES MELLITUS," *Scientific Bulletin of Namangan State University*. Vol. 1 : Iss. 10 , Article 21.

Available at: <https://uzjournals.edu.uz/namdu/vol1/iss10/21>

This Article is brought to you for free and open access by 2030 Uzbekistan Research Online. It has been accepted for inclusion in Scientific Bulletin of Namangan State University by an authorized editor of 2030 Uzbekistan Research Online. For more information, please contact brownman91@mail.ru.

DAILY ALTERATIONS OF BLOOD AND URINE SUGAR CONTENT IN PATIENTS OF DIFFERENT AGES WITH DIABETES MELLITUS

Cover Page Footnote

???????

Erratum

???????

QANDLI DIYABET KASALLIGIDA TURLI YOSHDAGI BEMORLARNI QON VA PESHOBIDAGI QANDNI VA KETON TANACHALARINI SUTKA DAVOMIDA O'ZGARISHI

Mavlanova Sadbarhon Abdukarimovna, Namangan davlat universiteti

***Annotatsiya:** Maqolada qandli diabet bugungi kunda yuqori rivojlangan mamlakatlarda eng ko'p tarqalgan surunkali hastalik ekanligi, dunyoni hamma mamlakatlarda bunday bemorlar soni har yili ortib borayotganligi va turli yoshdagi qandli diyabet kasalligiga uchragan bemorlarni qon va peshobidagi qandni va keton tanachalarini sutka davomida o'zgarishini amaldagi metodlar yordamida organilganlik to'g'risida ma'lumotlar keltirilgan.*

СУТОЧНОЕ ИЗМЕНЕНИЕ СОДЕРЖАНИЯ САХАРА В КРОВИ И МОЧИ БОЛЬНЫХ САХАРНЫМ ДИАБЕТОМ РАЗЛИЧНОГО ВОЗРАСТА

Мавланова Садбархон Абдукаримовна.

Наманганский государственный университет

***Аннотация:** в статье приводятся данные о том, что на сегодняшний день сахарный диабет является самым распространенным хроническим заболеванием в высокоразвитых странах, число таких больных каждым годом увеличивается во всех странах мира и суточное изменение сахара и кетоновых телец в крови и мочи больных сахарным диабетом можно изучить различными методами.*

DAILY ALTERATIONS OF BLOOD AND URINE SUGAR CONTENT IN PATIENTS OF DIFFERENT AGES WITH DIABETES MELLITUS

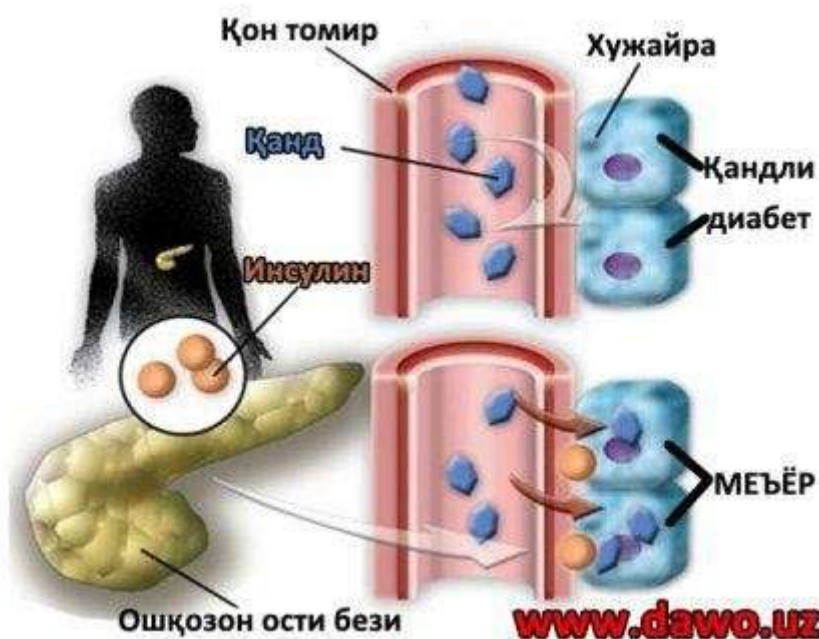
Mavlanova Sadbarkhan Abdukarimovna, Namangan state university

***Abstract.** The article presents data on that today diabetes mellitus is the most widespread disease in the developed countries, an amount of patients of different ages with such a disease increase annually in all countries of the world and daily alterations of blood and urine sugar content and ketone bodies can be studied with the help of different methods.*

Mavzuning dolzarbligi: Qandli diyabet kasalligi "yosharayotgan" kasallik hisoblanadi. Bugungi kunda yoshlar va xatto bolalar orasida qandli diabet kasalligi keng tarqalganligi kuzatilmoqda. Davolashda qo'llanishi kerak bo'lgan usullar u qadar qiyin emas va u usullar maqolada keltirilgan.

Adabiyot tahlili: Qandli diabet bugungi kunda yuqori rivojlangan mamlakatlarda eng ko'p tarqalgan surunkali hastalik. Dunyoni hamma mamlakatlarda bunday bemorlar soni har yili ortib boryapti.

Qandli diabet endokrin kasalliklari qatoriga mansub bo'lib, insulin garmoni to'liq yoki qisman yetishmovchiligidan kelib chiqadi. Natijada qonda giperglikemiya-qondagi glyukoza miqdorining davomli ortib borishi kuzatiladi. Kasallik surunkali davom etishi va organizmdagi moddalar almashinuvi jarayonlari (uglevod, yog', oqsil, mineral va suvtuz almashinuvi)ning buzilishi bilan tavsiflanadi.

Qandli diabetning 1-2-turlari mavjud. **1-turi** asosan o'smirlar va bolalarda oshqazon osti bezidan ishlab chiqiladigan insulinni mutloq yetishmasligi bilan kechadi. **2-turida** esa qondagi qand miqdorini ortishi insulin rezistentlikning oqibatida kelib chiqadi.

Dunyoda qandli diabet kasalligiga chalinganlar soni 375 mln kishidan ortib ketdi. Kasallar soni har yili 5 – 7 %, har 10-12 yilda esa 2 barobar ko'paymoqda. Agarda qandli diabet shu tarzda davom etadigan bo'lsa 2030-yilga borib ularning soni 552 mln ni tashkil etish ehtimoli bor. Epidemiologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston katta yoshli aholisining 5% ga yaqini diabet kasalligiga duchor bo'lgan. 2011-yilda be'morlar soni 122460 dan ortib ketdi. Bulardan 15.8 % qandli diabet kasalligini 1-turini, 84.2% qandli diabet 2-turini tashkil etadi. Ularning 16 % muntazam ravishda insulin dorisini qabul qiladilar. Boshqalari esa parhez saqlashadi. Jismoniy faollik va qand miqdorini kamaytiruvchi dorilar ichadilar. Qandli diabeti bo'lgan be'morlarning deyarli yarmini ayollar tashkil qiladi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotiga ko'ra, tug'ruq yoshidagi 0,35 % ayol qandli diabet bilan xastalangan. Hamma homilador ayollarning 0,2-0,3% ini homilador bo'lishdan avval diabeti bo'lgan ayollar tashkil qiladi. Homiladorlik davrida yangi aniqlangan qandli diabet barcha homilador ayollarning 4% ida aniqlanadi. Hozirgi kunda dunyoning eng peshqadam diabetologik markazlarida homiladorlikning qandli diabeti bor ayollardagi asoratlari 2% ni tashkil qiladi. Bu raqam umumiy aholida uchraydigan homiladorlik asorati miqdoriga to'g'ri keladi[2]. Hozirda, o'zining tarqalishi va uchrashiga ko'ra qandli diabet qon – tomir va onkologik kasalliklar ichida 3- o'rinni egallaydi. Endokrin kasalliklar ichida esa 1- o'rinni egallaydi. Shu muommalarni o'rganish, ularni hal qilish uchun tavsiyalar berish va gigienik qoidalarni bilish maqolaning dolzarbligi va ilmiy ahamiyati kattaligidan dalolat beradi

Ishdan maqsad: Turli yoshdagi qandli diabet kasalligiga uchragan bemorlarni qon va peshobidagi qandni va keton tanachalarini sutka davomida o'zgarishini kuzatish.

Tadqiqot obektlari: Namangan viloyat endokrinologiya markazi bemorlari, ularning qoni, peshobidagi qandni va keton tanachalarini aniqlash, ilmiy manbalar bilan solishtirish va taxlil qilish jarayonlari.

Tadqiqot metodlari: Och qoringa barmoqdan qon olish (qandli diabetga), glyukoza uchun peshob tahlili, qondagi insulin, C-peptid va glikozil gemogloblin darajasini biokimyoviy usulda aniqlash.

Natijalar va ularning tahlili: Qandli diabet alomatlari qanchalik namoyyon bo`lmasin uni tashxisini qo`yish uchun albatta qondagi gulukozani miqdorini me`yorida ortganligi aniqlanishi kerak. Alohida olingan siydikdagi gulikoza miqdoriga qarab qandli diabet tashxisini qo`yish mumkin emas.

Qondagi gulikoza miqdorini qiymatlari normada quyidagicha: **Naxorga, och qoringa** gulikoza miqdori **5.5 mmol/l** dan **6.1 mmol/l** gacha bo`lib, qandli diabetda uning miqdori **6.7 mmol/l** ga teng yoki undan baland bo`ladi. Turli yoshdagi be`morlarning qon va peshobidagi qand miqorini o`zgarib boradi. Namangan **Endokrinologiya dispanseri** laboratoriyasidagi kuzatish natijalariga ko`ra kun davomida qand miqdoridagi o`zgarishlar ko`proq 25 yoshdan oshgan be`morlarda kuzatilishni ko`ramiz.

1-jadval

25 yoshdan oshgan bemorlarning qon va peshobidagi qand miqdorining kun davomida o`zgarishi

(20 nafardan bemorlarda aniqlangan, o`rtacha ko`rsatkich olingan)

№	Bemorlarning yoshi	Naxorgi qondagi qandning miqdori Mmol/l	Naxordan keyingi qondagi qandning miqdori Mmol/l	Peshobdagi qandning miqdori %	Normada Mmol/l
1	35	10.2	11.2	1.5	3,5-5,1
2	42	6.5	8.6	0.5	3,5-5,1
3	52	8.4	10.6	1	3,5-5,1
4	58	7.9	9.9	0.5	3,5-5,1
5	63	8.2	9.5	1.3	3,5-5,1

Kuzatish natijasida tekshirish olib borgan 35-63 yoshdagi be`morlarda nahordagi qondagi qandning miqdori normaga nisbatan **2,8 – 5,1 Mmol/l** miqdorda ko`payganligi aniqlandi. Nahordan keyingi qondagi qandning miqdori ovqatlanganliklari hisobiga **3,5 – 6,1 Mmol/l** ga ko`paydi. Ikkala vaqt o`rtasidagi nisbat taqqoslanganda nahordan keyin be`morlardagi qondagi qandning miqdori ochlik vaqtiga nisbatan **1,72 Mmol/l** ga oshganligi aniqlandi.

14 yoshdan 25 yoshgacha bo'lgan bemorlarning qon va peshobidagi qand miqdorining kun davomida o'zgarishi

№	Be`mor Yoshi	Naxorgi qondagi qandning miqdori Mmol/l	Naxordan keyingi qondagi qandning miqdori Mmol/l	Peshobdagi qandning miqdori %	Normada qondagi qandning miqdori Mmol/l
1	14	7.9	9.8	0.3	3,5-5,1
2	16	8.2	8.9	1	3,5-5,1
3	21	6.5	6.9	0.1	3,5-5,1
4	18	8	7.5	0.8	3,5-5,1
5	25	7.5	8.2	0.9	3,5-5,1

14 yoshdan 25 yoshgacha tekshirgan be`morlarimizda nahordagi qondagi qandning miqdori normaga nisbatan **1,4 – 4,9 Mmol/l** miqdorda ko`payganligi aniqlandi. Nahordan keyingi qondagi qandning miqdori ovqatlanliklari hisobiga **1,8 – 5,1 Mmol/l** ga ko`paydi. Ikkala vaqt o`rtasidagi nisbat taqqoslanganda nahordan keyin be`morlardagi qondagi qandning miqdori ochlik vaqtiga nisbatan **0,22 Mmol/l** ga oshganligi aniqlandi.

Qondagi qandning oshish miqdorini yoshga hos ko`rsatkichlarini taqqosladik. Natijada 35 yoshdan oshgan bemorlada 25 yoshdan oshmagan bemorlarga nisbatan qondagi qandning miqdori balandligi aniqlandi

Hulosa: Qandli diabet kasalligida organizmning funksional holatiada yuz beradigan o`zgarishlar jarayoni atroflicha o`rganildi va quyidagi hulosalar shakllantirildi:

1. Ishni bajarish vaqtida bemorlarning qonidagi qandning miqdorini yoshga hos o`zgarishlari hamda kun davomida o`zgarishlari aniqlandi

2. Kuzatish natijasida tekshirish olib borgan 35-63 yoshdagi be`morlarda nahordagi qondagi qandning miqdori normaga nisbatan **2,8 – 5,1 Mmol/l** miqdorda ko`payganligi aniqlandi..

3. Nahordan keyingi qondagi qandning miqdori ovqatlanliklari hisobiga **3,5 – 6,1 Mmol/l** ga ko`paydi. Ikkala vaqt o`rtasidagi nisbat taqqoslanganda nahordan keyin be`morlardagi qondagi qandning miqdori ochlik vaqtiga nisbatan **1,72 Mmol/l** ga oshganligi aniqlandi.

4. 14 yoshdan 25 yoshgacha tekshirgan be`morlarimizda nahordagi qondagi qandning miqdori normaga nisbatan **1,4 – 4,9 Mmol/l** miqdorda ko`payganligi aniqlandi.

5. Nahordan keyingi qondagi qandning miqdori ovqatlanliklari hisobiga **1,8 – 5,1 Mmol/l** ga ko`paydi. Ikkala vaqt o`rtasidagi nisbat taqqoslanganda nahordan keyin be`morlardagi qondagi qandning miqdori ochlik vaqtiga nisbatan **0,22 Mmol/l** ga oshganligi aniqlandi

6. Bemorlarda qondagi qandning oshish miqdorini yoshga hos ko`rsatkichlarini taqqosladik. Natijada 35 yoshdan oshgan bemorlarda 25 yoshdan oshmagan bemorlarga nisbatan qondagi qandning miqdori balandligi aniqlandi.

References:

1. Ismoilov S.I. Endokrinologiyadan tanlangan ma`ruzalar. –Toshkent, 2005.-B. 105-183.
2. Loltaryov S.S., Kursina I.T. Fiziologiya pishvareniya. Uchebn. Posobie. M.: “Visshaya shkola”. 1984. –C. 87-100.
3. Mak-Myurrey U. Obmen veshestv u cheloveka. M.: “Mir”, 1980. –C. 35-43.
4. Matoxina Z.P. Osnovi fiziologii pitaniya, gigieni i sanitarii. Uchebnik. Moskva, 2002. –C. 198-233.
5. Salomatlik kutubhonasi. // Ilmiy jurnal.-Toshkent, 2015. -23 b.